

Η ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ

Η Μαρίνα, κατέβασε το ακουστικό του τηλεφώνου και βημάτισε όσο μπορούσε αθόρυβα προς το διπλανό δωμάτιο. Καθάρισε πρόχειρα με το μανίκι της έναν λεκέ που θάμπωνε την μπρούτζινη ταμπέλα που έγραφε “ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ- Έδρα γεωμετρικής και αλγεβρικής τοπολογίας” και από κάτω, “Καθηγητής Αρίσταρχος Σαμιωτάκης” και χτύπησε διστακτικά την πόρτα.

«Κύριε Σαμιωτάκη, συγγνώμη που σας διακόπτω, αλλά ήταν στο τηλέφωνο η κυρία Μαριάννα, η γυναίκα σας και επέμενε να σας διακόψω, ότι κι αν κάνετε, είπε, και να σας θυμίσω πως . . .»

«Ξέρω, ξέρω, Μαρίνα. Σου είπε σίγουρα να μην ξεχάσω πως το βράδυ θα έρθουν στο σπίτι μας οι Δημητρόπουλοι. Σου είπε επίσης να μου θυμίσεις πως πρέπει να είμαι έγκαιρα εκεί και όχι όπως προχθές με εκείνους τους ανυπόφορους τους, πως τους λέγανε, . . .»

«Αγγελόπουλους,» βοήθησε η Μαρίνα.

«Ναι τους Αγγελόπουλους. Να ξέρεις πάντως Μαρίνα,» συνέχισε ο Αρίσταρχος, προς την χαριτωμένη και αναντικατάστατη πλέον γραμματέα του η οποία είχε ήδη μισανοίξει την πόρτα του γραφείου, «πως σκόπιμα είχα αργήσει προχθές. Προσπάθησα να ελαττώσω το χρόνο της πλήξης που ένοιωθα μαζί τους. Ξέρω πως τους κακοφάνηκε παρά τις δικαιολογίες που τους ανέφερα. Ίσως γι αυτό δεν επανέλαβαν την επιχορήγηση στο ίδρυμα εφέτος. Και που να δεις τα μούτρα της Μαριάννας εκείνο το βράδυ. . .»

«Όχι κύριε καθηγητά, απόψε η κυρία Μαριάννα μου είπε να σας θυμίσω κάτι που νομίζω θα το θεωρήσετε ακόμη πιο πεζό.»

«Δηλαδή;»

«Να, μου είπε να σας θυμίσω να γυρίσετε λίγο νωρίτερα, κατά τις οκτώ είπε, και να έχετε αγοράσει και . . . δυο κιλά κιμά, μοσχαρίσιο επέμενε, για τα μπιφτέκια»

«Θεέ και κύριε!» μονολόγησε ο Αρίσταρχος. «Εντάξει Μαρίνα, ευχαριστώ. Αν θέλεις μόνο, φέρε μου ένα τσάι.»

«Είναι και κάτι άλλο, που θα το χαρακτήριζα πραγματικά επείγον κύριε καθηγητά» συνέχισε η Μαρίνα.

«Τι είναι πάλι;»

«Να, τούτο γράμμα από το Clay Mathematics Institute, έχει τον χαρακτηρισμό urgent δηλαδή επείγον.»

Ο Σαμιωτάκης σήκωσε ξαφνιασμένος το κεφάλι του, έβγαλε τα γυαλιά του και ένευσε στη γραμματέα του να του δώσει τον φάκελο. Τον άνοιξε βιαστικά, προσάρμοσε πάλι τα πρεσβυοπικά του γυαλιά χαμηλά στη μύτη και άρχισε να διαβάζει την επιστολή που περιείχε. Όσο διάβαζε, τόσο το πρόσωπό του έπαιρνε μια όψη χαράς, μια έκφραση λάμψης και ένα τεράστιο χαμόγελο ζωγραφίστηκε στα χείλη του, ένα χαμόγελο που

αμέσως μετά μετατράπηκε σε γέλιο τρανταχτό. Σηκώθηκε όρθιος, και κρατώντας την επιστολή στο χέρι του άρχισε να στροβιλίζεται μέσα στο γραφείο του χορεύοντας με μια φανταστική ντάμα.

«Επιτέλους! Επιτέλους! Μαρίνα», φώναξε στην εμβρόντητη γραμματέα του.

«Να που κάποιος αναγνωρίζει κόπους και θυσίες. Να που υπάρχουν άνθρωποι που εκτιμούν τις προσπάθειες χρόνων, που συμμερίζονται τις θυσίες των άλλων.»

«Δεν καταλαβαίνω, κύριε Σαμιωτάκη . . .»

«Το Clay Institute καλή μου, είναι ένα Ινστιτούτο Μαθηματικών ερευνών που έχει την έδρα του στη Μασαχουσέτη, στο συνέδριο που είχα παρευρεθεί τον χειμώνα αν θυμάσαι. Το Clay Institute λοιπόν, επιβραβεύει μια εργασία μου που συνέβαλε στην απόδειξη της Εικασίας του Πουανκαρέ με 75.000 δολάρια!»

«Της Εικασίας τίνος;»

«Ω! Μαρίνα, του Πουανκαρέ! Του Ανρί Πουανκαρέ!»

«Έπρεπε να τον ήξερα, έ;» ρώτησε με απολογητικό ύφος η Μαρίνα.

«Όχι, απαραίτητα, αλλά καλό θα ήταν να γνωρίζαμε, αρκετοί από εμάς, πρόσωπα που αξίζουν μια θέση στον σκληρό δίσκο του νου μας. Ο Ανρί Πουανκαρέ ήταν ένας γάλος μαθηματικός, τι μαθηματικός δηλαδή, πολυεπιστήμονας θα έλεγα, που έζησε στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στα 58 χρόνια που έζησε πρόλαβε να διατυπώσει προτάσεις και να θεμελιώσει επιστημονικά πεδία όπως για παράδειγμα η τοπολογία ενώ οι έρευνές του στο περίφημο πρόβλημα των τριών σωμάτων, συνέβαλαν στην θεμελίωση της Θεωρίας του Χάους. Η εικασία που διατύπωσε και η οποία έχει μείνει στην ιστορία ως Εικασία του Πουανκαρέ, ήταν ένα από τα άλυτα προβλήματα των σύγχρονων μαθηματικών και έμεινε αναπόδεικτη για 100 χρόνια περίπου.»

«Η πολυπλοκότητα της απόδειξής της, δεν σου κρύβω Μαρίνα,» συνέχισε ο Σαμιωτάκης, «με είχε προβληματίσει από τα πρώτα μου πανεπιστημιακά χρόνια και έχω αφιερώσει μεγάλο μέρος ερευνών και δημοσιεύσεων στην κατεύθυνση αυτή, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι δεν αποτελεί το κύριο ερευνητικό μου έργο.»

Η Μαρίνα τόλμησε να ρωτήσει:

«Είναι πολύ να ρωτήσω τι είκασε ο Πουανκαρέ;»

Ο Αρίσταρχος Σαμιωτάκης, παρασυρμένος από τα ίδια του τα λεγόμενα και με την έξαψη του απίστευτου δώρου που επιβράβευσε την έρευνά του, συνέχισε χωρίς να λάβει υπόψη του ότι η ερώτηση της Μαρίνας ήταν μια απλή διατύπωση περιέργειας που ελάχιστα περιείχε χροιά επιστημονικού ενδιαφέροντος.

«Μεταξύ των άλλων» είπε, «αναφέρθηκε στις γεωμετρικές ιδιότητες που παραμένουν αναλλοίωτες όταν τα αντικείμενα τεντώνονται, στρεβλώνονται ή συρρικνώνονται. Να για παράδειγμα, αν έχεις ένα πορτοκάλι και τυλίξεις γύρω από έναν “ισημερινό” του ένα λάστιχο και αρχίσεις να μετακινείς το λάστιχο παράλληλα με τον ισημερινό μέχρι να φτάσεις στον “πόλο”, τότε το μήκος του λάστιχου θα έχει μετατραπεί σε ένα σημείο.»

«Σωστά!» κατένευσε η Μαρίνα ευχαριστημένη με τον εαυτό της που κατάλαβε.

«Φαντάσου τώρα αντί για ένα πορτοκάλι να έχεις μια φουσκωμένη σαμπρέλα στην οποία το λάστιχο που είχαμε πριν, να περνάει μέσα από την τρύπα που αφήνει στη μέση της. Τότε δεν θα μπορούσαμε να περιορίσουμε το μήκος του λάστιχου, όπως κάναμε με το πορτοκάλι, σε ένα σημείο χωρίς να κόψουμε την σαμπρέλα!»

«Λογικό!» απάντησε η γραμματέας.

«Ε, λοιπόν, για να μην πολυλογούμε, η Εικασία του Πουανκαρέ καθορίζει ποια στερεά σώματα ή αυτό που ονομάζουμε πολλαπλότητες σε αφηρημένους μαθηματικούς χώρους άνω των τριών διαστάσεων, είναι ισοδύναμα, από τοπολογική άποψη με ένα πορτοκάλι, μια σφαίρα δηλαδή και ποια όχι. Για να το πούμε πιο απλά, ένας κύβος από πλαστελίνη είναι “ισοδύναμος” με σφαίρα, αφού μπορούμε να τον πλάσουμε σαν σφαίρα, ενώ ένα ντόνατς από ζύμη με μια τρύπα στη μέση δεν είναι. Ο φίλος μας λοιπόν ο Πουανκαρέ, είκασε, για να χρησιμοποιήσω την έκφρασή σου, πως μια τρισδιάστατη σφαίρα είναι ο μόνος περιβαλλόμενος τρισδιάστατος χώρος χωρίς “τρύπες”, ενώ υπέθεσε πως κάτι ανάλογο συμβαίνει και στον χώρο των τεσσάρων διαστάσεων!»

«Και αυτό ήταν αρκετό για να απασχοληθούν τόσο επιστήμονες για τόσα χρόνια;» απόρησε η Μαρίνα. Και πριν προλάβει ο Σαμιωτάκης να απαντήσει, πρόσθεσε:

«Υπάρχουν και άλλα άλτα προβλήματα και μάλιστα να επιβραβεύονται με τόσα χρήματα; Ποιος τρελός, όπως το Clay Institute προσφέρει αυτά τα λεφτά;»

«Τα ίδια τα μαθηματικά προβλήματα, ανεξαρτήτως αν επιλύονται τελικώς ή όχι.» πρόλαβε τώρα να απαντήσει ο καθηγητής.» δημιουργούν επιμέρους προβλήματα, πολλά από τα οποία αποδεικνύονται σημαντικότερα μάλιστα του αρχικού προβλήματος και των οποίων η έρευνα και η λύση δημιουργεί με τη σειρά της καινούργια. Έτσι αναπτύσσεται η επιστήμη. Μια και ανέφερες το Clay Mathematics Institute, σε πληροφορώ πως έχει “αθλοθετήσει” επτά βραβεία 1.000.000 δολαρίων, που τα χαρακτηρίζει Millennium Prize Problems – προβλήματα της χιλιετίας, από τα οποία, άκουσε! μόνον ένα έχει απαντηθεί. Και αυτό είναι η Εικασία του Πουανκαρέ. Σε ένα από τα αυτά τα μικρότερα προβλήματα, που προέκυψαν στην προσπάθεια απόδειξης της Εικασίας του Πουανκαρέ συνέβαλα κατά κάποιον τρόπο κι εγώ.»

«Δηλαδή αποδείξατε ουσιαστικά ένα πρόβλημα που έμεινε άλτο για 100 χρόνια», διέκοψε με ένα τόνο στη φωνή της που φανέρωνε την προσδοκία μιας καταφατικής απάντησης.

«Ω! Όχι. Θα το ήθελα πολύ, αλλά ήταν πέρα από τις δικές μου δυνάμεις. Ήταν όμως μέσα στις πνευματικές δυνατότητες ενός περίεργου ρώσου, του Γκριγκόρι Πέρελμαν.»

«Που εισέπραξε φυσικά 1.000.000 δολάρια!»

«Δεν εισέπραξε ούτε σεντς! Δεν αποδέχτηκε καν το βραβείο. Ακούς Μαρίνα. Έστριψε την πλάτη σε 1.000.000 δολάρια! Τώρα θα μου πεις και να τα έπαιρνε τι θα τα έκανε;»

«Γιατί το λέτε αυτό;»

«Γιατί ο Γκριγκόρι Πέρελμαν είναι περίεργος τύπος. Γεννήθηκε στο Λένινγκραντ το 1966 και έχει αρνηθεί εκτός από το βραβείο του Clay Institute και το Fields Medal, το βραβείο Νόμπελ των Μαθηματικών. Το Fields Medal είναι ή ύψιστη διάκριση που απονέμεται σε μαθηματικό ηλικίας κάτω των 40 ετών. Συνοδεύεται και με κάποιο χρηματικό βραβείο, πολύ μικρότερο από εκείνο του Clay Institute αλλά ο Πέρελμαν ούτε καν εμφανίστηκε στην απονομή. Ζει μοναχικά, ασχολείται μόνο με τα Μαθηματικά, το βιολί και το πινακ πονγκ. Είναι δύσκολο στις μέρες μας να αρνηθείς ένα βραβείο σαν το Νόμπελ. Τα χρήματα μπορεί να αρνιόταν κάποιος ή να τα δεχτεί ένας άλλος. Το βραβείο όμως; . . .»

«Τι θα κάνετε με τα 75.000 δολάρια κύριε καθηγητά;»

«Καλή ερώτηση Μαρίνα. Πρώτη φορά στη ζωή μου θα έχω τόσα χρήματα δικά μου. Μέχρι τώρα δούλευα για τους άλλους. Για τις υποχρεώσεις προς τρίτους, όπως λέω συχνά. Να ξεχρεώσω το σπίτι, να βοηθήσω τα παιδιά. . .»

«Πρέπει να πάρετε τηλέφωνο την κυρία Μαριάννα. Θα χαρεί πολύ όταν το μάθει.»

«Ελπίζω», απάντησε σκεφτικός ο Αρίσταρχος Σαμιωτάκης. Και συμπλήρωσε:

«Κάποτε ίσως να χαιρόταν όντως. Κάποτε που ήμασταν πιο νέοι, ερωτευμένοι, που είχαμε ανάγκη από τέτοιες επιβραβεύσεις της ζωής. Τώρα, παρ' όλο που παραμένει ανάμεσά μας μια έγνοια του ενός για τον άλλον, έχω την αίσθηση πως βρίσκεται μακριά μου. Γι αυτό λέω ελπίζω να χαρεί. Θα ήθελα να χαρεί περισσότερο για τη διάκριση και λιγότερο για τα λεφτά.»

«Με όλο το θάρρος που έχω, δουλεύοντας τόσα χρόνια μαζί σας, μου επιτρέπετε μια ερώτηση;» είπε η γραμματέας.

«Φυσικά, εξ άλλου σε θεωρώ δικό μου άνθρωπο Μαρίνα.»

«Είπατε πως έχετε την αίσθηση πως βρίσκεται μακριά σας. Εσείς έχετε κάνει κάποια προσπάθεια προσέγγισης;»

«Χμ!» μουρμούρισε ο Σαμιωτάκης. «Λοιπόν, είχα αποφασίσει να της κάνω έκπληξη αφιερώνοντάς της το τελευταίο μου βιβλίο. “Στην Μαριάννα για μια νέα αρχή” Αυτό ακριβώς ζήτησα στον εκδότη να γράψει. Και τώρα μάλιστα που το συζητάμε, σκέφτομαι να κάνω την έκπληξη μεγαλύτερη. Θα συνδυάσω την απόφασή μου για την αφιέρωση του βιβλίου με μια πρόταση που δεν πιστεύω να αρνηθεί. Θα της ζητήσω να πάμε ένα ταξίδι που το ήθελε πάντοτε τόσο πολύ. Ένα ταξίδι στη Νέα Υόρκη!»

.....
.....
Ο Αρίσταρχος Σαμιωτάκης ξεκλείδωσε την πόρτα του σπιτιού του, κρατώντας στο ένα χέρι την επιστολή του Clay Institute και στο άλλο ένα μπουκάλι σαμπάνια. Πέταξε βιαστικά την καμπαρντίνα του σε μια καρέκλα του χολ κοιτάχτηκε λίγο στο καθρέφτη για να ζυγίσει τη φιγούρα του κουρασμένου 60χρονου που έβλεπε κάθε φορά που έμπαινε τον τελευταίο στο σπίτι του και φώναζε προχωρώντας προς την κρεβατοκάμαρα:

«Μαριάννα. Μαριάννα. Πού είσαι καλή μου. Σου έχω μια έκπληξη! Απόψε είναι μια πολύ σημαντική ημέρα για εμάς. Αλλάζει η ζωή μας Μαριάννα! Αλλάζει τελείως! Οι προσπάθειες χρόνων επιβραβεύτηκαν. Θέλω λοιπόν να σου ανακοινώσω . . . »

Η Μαριάννα εμφανίστηκε μπροστά του, φορώντας ένα μπουρνούζι του μπάνιου και τα μαλλιά τυλιγμένα σε μικουτί. Πριν ο Αρίσταρχος αποσώσει την πρότασή του, τον ρώτησε με ύφος απότομο:

«Πριν προλάβεις να μου πεις οτιδήποτε, θα σε ρωτήσω εγώ κάτι Αρίσταρχε. Τον έφερες τον κιμά;»

Ο καθηγητής Αρίσταρχος Σαμιωτάκης άφησε το μπουκάλι με τη σαμπάνια να πέσει στο πάτωμα, έφερε το χέρι του στο μέτωπο και μετά δίπλωσε την επιστολή του Ινστιτούτου και την έβαλε στην τσέπη του. Κατόπιν γύρισε αργά προς την πόρτα, πήρε πάλι την καμπαρντίνα του, έκλεισε το μάτι στον 60χρονο του καθρέφτη και βγήκε βροντώντας την πόρτα πίσω του. Έβγαλε το κινητό του και σχημάτισε τον αριθμό του εκδότη του.

Η ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ

«Θανάση, εγώ είμαι ο Σαμιωτάκης,» του είπε με σταθερή φωνή. Θυμάσαι που σου είχα μιλήσει χθες για εκείνη την αφιέρωση στο βιβλίο. Ε, λοιπόν, λέω να την απλουστεύσουμε. Μισώ τις περιττολογίες όπως ξέρεις. Αυτό το “*Στην Μαριάννα για μια νέα αρχή*” ας περιοριστούμε μόνο στο όνομα. Και κοίταξε να δεις. Αντί “*Στην Μαριάννα*”, ας γράψουμε καλύτερα “*Στην Μαρίνα*”.»

.....

.....

«*Η Νέα Υόρκη είναι ωραία όλες τις εποχές του χρόνου. Ακόμη και τώρα τον Νοέμβριο*», σκέφτηκε ο Αρίσταρχος περιδιαβαίνοντας στο Σέντραλ Παρκ με τη Μαρίνα κρεμασμένη στο μπράτσο του. Έφτασαν στην άκρη του Πάρκου και διέσχισαν την Πέμπτη Λεωφόρο. Χάζεψαν τις βιτρίνες, τον κόσμο που πηγαινοερχόταν βιαστικός, την κίνηση, τους μικροπωλητές, τους πλανόδιους που έψηναν χοτ ντογκς και μπιφτέκια. Αγόρασαν δύο χοτ ντογκς. Εξ άλλου και στους δύο δεν άρεσε ο κιμάς. . .